

Samantamukha peatükk: Avalokitešvara erinevate kujude õpetus

Tõlkinud Teet Toome

Siis tõusis suuremeelne bodhisattva Akšajamati istmelt, heitis ülerõiva serva üle ühe õla, laskus maha paremale põlvele, kummardus kokkusurutud peopesadega Bhagavati poole ja lausus: "Miks, Bhagavat, kutsutakse suuremeelset bodhisattvat Avalokitešvarat just niimoodi?"

Kui see öeldud oli, lausus Bhagavat suuremeelsele bodhisattvale: "Sest, õilis poeg, kui sada tuhat miljonit piinade käes kannatavat olendit kuuleb suuremeelse bodhisattva Avalokitešvara nime, siis pääsevad nad kõik piinadest.

Ja kui olendid, õilis poeg, kes peavad meeles suuremeelse bodhisattva Avalokitešvara nime, satuvad suure tule kätte, siis pääsevad nad sellest tulest suuremeelse bodhisattva Avalokitešvara väe abil.

Kui aga, õilis poeg, olendid, kelle jõgi minema kannab, suuremeelse bodhisattva Avalokitešvara poole hüüavad, siis annab see jõgi olenditele koolmekoha.

Kui aga, õilis poeg, keset ookeani on laeva peal sada tuhat miljonit olendit, kes on mures oma kulla, kalliskivide, pärlite, teemantide, juveelide, merikarpide, vääriskivide, korallide, safiiride ja rubiinide pärast, ning kui torm paiskab nende laeva raakšataride saarele, ja kui siis vaid üks olend hüüaks suuremeelset bodhisattvat Avalokitešvarat, siis pääsevad nad kõik sellelt raakšataride saarelt.

Sellepärast, õilis poeg, nimetatakse suuremeelset bodhisattvat Avalokitešvarat just niimoodi.

Kui aga, õilis poeg, keegi on saadetud hukkamisele ja ta hüüab suuremeelset bodhisattvat Avalokitešvarat, siis selle kurjategija hukkajate mõõgad pilgutakse laiali.

Kui aga, õilis poeg, see maailm oleks täis jakšasid ja raakšasaid, siis ei suudaks nende kuri meel midagi teha, kui nimetada suuremeelse Avalokitešvara nime.

Kui aga, õilis poeg, mõni olend oleks raudus, ahelates või kinni seotud, olgu ta siis süüdi või mitte, avanevad need rauad ja ahelad kiiresti, kui nimetada suuremeelse bodhisattva Avalokitešvara nime.

Selline, õilis poeg, on suuremeelse bodhisattva Avalokitešvara vägi.

Kui aga, õilis poeg, selles maailmas, mis on täis mõõkadega petiseid, vargaid ja vaenlasi, käiks suure hindamatu kalliskivikaravani eesotsas karavanijuht. Ja kui karavan märkab mõõkadega vargaid, petiseid ja vaenlasi, siis tunnevad nad ennast kaitsetuna, on hirmunud ja värisevad. Ning kui siis see karavanijuht ütleks karavanile: "Ärge kartke, õilsad pojad, ärge kartke! Hüüdke kõik ühehäälselt Turvalisuse Andjat, suuremeelset bodhisattvat Avalokitešvarat! Siis vabastatakse teid kiiresti hirmust varaste ja vaenlaste ees." Kui vaid kogu karavan ühehäälselt Avalokitešvarat hüüab: austus, austus, Turvalisuse Andjale, suuremeelsele bodhisattvale Avalokitešvarale! Siis selle nime nimetamise abil vabaneb karavan kõigist hirmudest. Selline, õilis poeg, on suuremeelse bodhisattva Avalokitešvara vägi.

Need olendid, õilis poeg, kes kire käes vaevlevad, kuid suuremeelset bodhisattvat Avalokitešvarat austavad, saavad kirest vabaks. Need olendid, kes viha käes vaevlevad, kuid suuremeelset bodhisattvat Avalokitešvarat austavad, saavad vihast vabaks. Need olendid, kes lolluse käes vaevlevad, kuid suuremeelset bodhisattvat Avalokitešvarat austavad, saavad lollusest vabaks. Imelise väega, õilis poeg, on suuremeelne bodhisattva Avalokitešvara.

Ja, õilis poeg, see naine, kes soovib poega ja suuremeelset bodhisattvat Avalokitešvarat austab, selle poeg sünnib ilus, kaunis ja kena. Tal on poja tunnused, ta on meeldiv ja tal on palju sõpru ning ta on istutanud hüvejuure. Kes tahab saada tütar, selle tütar sünnib ilus, kaunis ja kena, ülimalt särava jumega, nagu lootos, tal on tütre tunnused, ta on meeldiv ja tal on palju sõpru ning ta on istutanud hüvejuure. Selline, õilis poeg, on suuremeelse bodhisattva Avalokitešvara vägi.

Ja neid, õilis poeg, kes suuremeelset bodhisattvat Avalokitešvarat austavad ning tema nime meeles peavad, saadab edu.

Ja veel, õilis poeg, kes austab suuremeelset bodhisattvat Avalokitešvarat ning tema nime meeles peab ja kes austab nii paljusid Buddhasid Bhagavatte, kui on kuuekümne kahes Gangese jões liivateri, ning peab mee-

les nende nimesid ning ohverdab nii paljudele Buddhadele Bhagavattidele mungarüüsid, kerjakausse, mungakonge, ravimeid ja muid tarbeid, siis mis sa arvad, õilis poeg, kui suure pälvimuste hulga seetõttu see õilis poeg või tütar saab?”

Kui see öeldud oli, lausus suuremeelne bodhisattva Akšajamati Bhagavatile: “Suure, Bhagavat, suure, Hüvesläinu, suure pälvimuste hulga saab see õilis poeg või õilis tütar seetõttu.”

Bhagavat ütles: “Ja selle pälvimuste hulk, õilis poeg, kes austab nii palju Buddhasid Bhagavatte, on võrdne selle pälvimuste hulgaga, kes austab suuremeelset bodhisattvat Avalokitešvarat vaid ühe korra ja peab meeles tema nime, see pälvimuste hulk on täiuslik, ületamatu.

Ja kes austab nii paljusid Buddhasid Bhagavatte, kui on kuuekümnelt kahes Gangese jões liivateri, ning peab meeles nende nimesid, ja kes suuremeelset bodhisattvat Avalokitešvarat austab ja tema nime meeles peab, nende mõlema pälvimuste hulka ei ole kerge hävitada isegi saja tuhande miljoni ajastu jooksul. Hõlmamatu, õilis poeg, on suuremeelse bodhisattva Avalokitešvara nime meelespidamise pälvimus.”

Siis ütles suuremeelne bodhisattva Akšajamati Bhagavatile: “Kuidas, Bhagavat, kulgeb suuremeelne bodhisattva Avalokitešvara selles Sahā maailmas? Kuidas olenditele Seadmust õpetab? Milliseid vahendeid valdab suuremeelne bodhisattva Avalokitešvara?”

Kui see öeldud oli, lausus Bhagavat suuremeelsele bodhisattvale Akšajamatile: “On maailmu, õilis poeg, kus suuremeelne bodhisattva Avalokitešvara õpetab olenditele Seadmust buddha kujul. On maailmu, kus suuremeelne bodhisattva Avalokitešvara õpetab olenditele Seadmust bodhisattva kujul. Mõnedele olenditele õpetab suuremeelne bodhisattva Avalokitešvara Seadmust pratjekabuddha kujul. Mõnedele olenditele õpetab suuremeelne bodhisattva Avalokitešvara Seadmust šraavaka kujul. Mõnedele olenditele õpetab suuremeelne bodhisattva Avalokitešvara Seadmust Brahma kujul. Mõnedele olenditele õpetab suuremeelne bodhisattva Avalokitešvara Seadmust Šakra kujul. Mõnedele olenditele õpetab suuremeelne bodhisattva Avalokitešvara Seadmust gandharva kujul.

Olendeile, keda on vaja õpetada jakšana, õpetab ta Seadmust jakša kujul. Olendeile, keda on vaja õpetada jumalana, õpetab ta jumala kujul, keda on vaja õpetada suure jumalana, õpetab ta Seadmust suure jumala kujul. Olendeile, keda on vaja õpetada maailmavalitsejana, õpetab ta Seadmust maailmavalitseja kujul. Olendeile, keda on vaja õpetada pišaatsana, õpetab ta Seadmust pišaatsa kujul. Olendeile, keda on vaja õpetada Vaišravana, õpetab ta Seadmust Vaišravana kujul. Olendeile, keda on vaja õpetada väejuhi, õpetab ta Seadmust väejuhi kujul. Olendeile, keda on vaja õpe-

tada braahmanina, õpetab ta Seadmust braahmani kujul. Olendeile, keda on vaja õpetada Vadžrapānina, õpetab ta Seadmust Vadžrapāni kujul.

Kujuteldamatute omadustega, õilis poeg, on varustatud suuremeelne bodhisattva Avalokitešvara. Seepärast, õilis poeg, austage suuremeelset bodhisattvat Avalokitešvarat! Hirmunud olenditele, õilis poeg, annab suuremeelne bodhisattva Avalokitešvara turvalisuse. Sellepärast nimetatakse teda siin Sahā maailmas Turvalisuse Andjaks.”

Siis ütles suuremeelne bodhisattva Akšajamati Bhagavatile: “Me anname, Bhagavat, suuremeelsele bodhisattvale Avalokitešvarale kohase kingituse, seadmusepärase ehte.”

Bhagavat ütles: “Nagu sobilikuks pead, õilis poeg!”

Siis võttis suuremeelne bodhisattva Akšajamati oma kaelast erakordselt väärtusliku pärlikee ja andis selle seadmusepärase ehte suuremeelsele bodhisattvale Avalokitešvarale: “Võta, tõeline mees, minult vastu see seadmusepärase ehe!” Kuid tema ei võtnud.

Siis ütles suuremeelne bodhisattva Akšajamati suuremeelsele bodhisattvale Avalokitešvarale: “Õilis poeg, võta see pärlikee kaastundest meie vastu!”

Siis võttis suuremeelne bodhisattva Avalokitešvara suuremeelselt bodhisattvalt Akšajamatilt selle pärlikee kaastundest suuremeelse bodhisattva Akšajamati vastu ja kaastundest nelikkoguduse ning jumalate, naagade, jakšade, gandharvade, asurate, garudate, kinnarade, suurte madude, inimeste ja mitteinimeste vastu.

Ja võtnud pärlikee vastu, tegi ta selle kaheks osaks. Ning andis siis ühe osa Bhagavatile Šākjamunile, teise osa aga annetas Bhagavati Prabhūtaratna Nōndalāinu Vāārika Täiusliku Virgunu kalliskivistuupale.

Nōnda, õilis poeg, võttes erinevaid kujusid kulgeb siin Sahā maailmas suuremeelne bodhisattva Avalokitešvara.

Ja sel puhul lausus Bhagavat need värsid:

1. “Tšitradhvadža uuris Akšajamatilt põhjuse järele: “Mispärast, Võitjapoeg, hüütakse Avalokitešvarat just niimoodi?”
2. Siis Akšajamati, Püüdluse Ookean, mõtles selle üle järgi ja vastas Tšitradhvadžale: “Kuula nüüd, kuidas kulgeb Avalokitešvara!
3. Sadade hõlmamatute ajastute jooksul, paljude loendamatute buddhade juures on puhastatud töötus. Nōnda kuula minu juttu!
4. Kuulamine, nägemine ja pidev meelespidamine kaotab eksimatult kõik olendite piinad ja olemisvaeva.

5. Kui sind lükataks tuleauku kurja kavatsusega tappa, siis pea meeles Avalokitešvarat, ja tuli kustub, nagu oleks see veega üle valatud.
6. Kui Durgā lükkaks sind merepõhja, sinna kus on naagad, mereelukad, vaimud ja kollid, siis pea meeles Avalokitešvarat, ja sa ei vaju iial vetevalitseja juurde.
7. Kui sind lükataks alla Meru mäelt, kurja kavatsusega tappa, siis pea meeles Avalokitešvarat, ja sa tõused taevasse nagu päike.
8. Kui vastu pead löödaks teemantkõva kiviga, selleks et tappa, siis pea meeles Avalokitešvarat, ja juuksekarvagi ei suuda nad murda.
9. Kui vaenlaste hulgad ringi hulguvad ja mõõgad käes kurja plaanivad, siis pea meeles Avalokitešvarat, ja nad muutuvad kohe sõbralikuks.
10. Kui on toodud tapalavale hukkamisele määratud süüdimõistetud, siis pea meeles Avalokitešvarat, ja kohe purunevad mõõgad tükkideks.
11. Kui oled puust või rauast ahelais, kinni köidetud, siis pea meeles Avalokitešvarat, ja ahelad langevad kiiresti koost.
12. Kui sind rünnatakse mantrate, jõu, teadmise ja rohtudega, vaimude või tontide abil, siis pea meeles Avalokitešvarat, ja need kaovad sinna, kust nad tulid.
13. Kui väeröövijad käivad ringi, naagad, jakšad, raakšasad, vaimud ja kollid, siis pea meeles Avalokitešvarat, ja juuksekarvagi ei suuda nad murda.
14. Kui metsloomad käivad ringi ning hirmutavad teravate kihvade ja küüntega, siis pea meeles Avalokitešvarat, ja need kaovad kiiresti kaugemale.
15. Kui mürgise vaatega käivad ringi, lõõmavate tulekeelttega kurjalt hirmutavad, siis pea meeles Avalokitešvarat, ja need rahunevad kiiresti.
16. Ränk äiksetorm kogub hoogu, tõuseb vihmavoog ja välgunoolte pilved. Pea meeles Avalokitešvarat, ja samal hetkel kõik kiiresti rahuneb.
17. Sadadest piinadest räsitud, paljudest piinadest vaevatud olendeid vaatab kaitsja särava teadmise väel inimeste ja jumalate maailmas.

18. Tema ületavaid vägesid ja imevõimeid, üllast teadmist ja vahendite oskust — kõikjal kümnes ilmakaares, kõigil väljadel on nähtud.

19. Kohutavad hädad ja hirmud põrgus, loomana ja Jama riigis, sünni, vanaduse ning haiguse kannatus — need olendite juurest kaovad.””

Siis lausus Akšajamati rõõmsalt ja rahunenud meelel need värsid:

20. “Säravad silmad, sõbralikud silmad, mõistmise ja teadmise erilised silmad, kaastundlikud silmad, erksad silmad, armsad, rõõmsad ja ilusad silmad.

21. Määrdu matu, määrdu matu, puhas hiilgus, pimeduseta teadmispäikese hiilgus, ülima veatu tuleleegi hiilgus, siin maailmas nagu päike sa kiirgad.

22. Kaastundlik, õiglane, sõbralik ning kõmav, särav ja sõbra-meelne hiigelpilv — lõpeb olendite meelepleki tuli, sajab Sead-muse vihm, surematuse jook.

23. Võitluses, vaidluses, võistlemises — mees lahingus on suures ohus, Avalokitešvarat pea meeles ja vaikib vaenuhulkade kurjus.

24. Pilvehäälne, Trummihäälne, merena kõmav kui kaunishääl Brahma, ületav on tema kõikides toonides hääl. Avalokitešvarat peetagu meeles!

25. Pea meeles, pea meeles sa, ära kahtle, veatu olend on Avalokitešvara! Surmas, hävingus ja ebaõnnes ta on abi ja kaitse, viimne väljapääs.

26. Ta on kõikide vooruste ületavus, kõiki olendeid kaastundlikult ja sõbralikult vaatav, tõeline voorus ning ülima vooruse andja, austatud Avalokitešvara.

27. Tema on see, siin maailmas kaastundlik, tulevase aja Virgunu, kogu häda, hirmu ja piina hävitaja. Avalokitešvarat ma kummardan.

28. Maailma isand, kuningate kuningas, mungaseadmuste läte, kõigi poolt austatud, kulgenud paljusid sadasid ajastuid ning puhtasse ülimasse virgumisse jõudnud.

29. Paremal ja vasakul nõnda ta seisab, juhataja Amitābhale lehvitat tuult, ülima imeteo keskendumise väel, võitjat austatakse kõigil väljadel.

30. Läänekaares õnneloov maa, puhas ilmavald Önnela, kus juhataja Amitābha on olendite vankrijuht.

31. Seal naise üldsegi ei sünni, suguelu puudub täiesti, ebamaiselt sünnivad võitjapojad, lootostel puhtad ju asuvad.

32. Juhataja Amitābha lõvitroonil istub — puhtal ja ilusal lootosel. Nõnda valitseb kui Šālarādža.

33. Just nõnda maailmajuhtija, kel kolmikilmas pole sarnast, su kuhjund pälvimusi olen kiitnud. Suurmees, sinu sarnaseks ma kiirelt saan.”

Siis tõusis suuremeelne bodhisattva Dharanindhara istmelt, heitis ülerõiva serva üle ühe õla, laskus maha paremale põlvele, kummardus kokkusuurutud peopesadega Bhagavati poole ja lausus: “Need olendid, Bhagavat, ei saa sugugi mitte väikese hüvejuure, kes kuulevad seda suuremeelse bodhisattva Avalokitešvara seadmuseõpetuse peatüki, seda suuremeelse bodhisattva Avalokitešvara erinevate kujude õpetust, “Samantamukha peatüki” nimelist bodhisattva Avalokitešvara erinevate kujude imet.”

Ja veel, kui Bhagavat esitas seda “Samantamukha peatüki”, siis seal viibinud kaheksakümne nelja tuhande olendi meel tõusis võrreldamatusse ülimasse täielikku virgumisse.

See on hiilgavas “Hüva Seadmuse valge lootose” seadmuseõpetuses “Samantamukha peatüki” nimeline Avalokitešvara erinevate kujude õpetus.

Saateks

Bodhisattva Avalokitešvarast kõnelev peatükk on “Hüva Seadmuse Valge Lootose suutra” (*saddharmapuṇḍarīkasūtra*) ehk “Lootossuutra” 24. peatükk.¹ Meie ajaarvamise esimesel või teisel sajandil Indias kirja pandud “Lootossuutra” on üks mõjukamaid mahajaana suutraid. Eriti on seda hinnatud Hiinas ja Jaapanis ning ta kuulub ka Nepali üheksa suure seadmuseõpetuse hulka. “Lootossuutra” jutlustab eelkõige vahendite õpetusest ja bodhisattvate tähtsusest. Suutra ütleb, et Buddha on õpetanud erinevaid inimesi erinevalt, kasutanud erinevaid vahendeid — sest inimesed on ju erinevad. Kuid see ei tähenda, et Buddha oleks jaganud erinevaid õpetusi, tema sõnum on ikka üks. Eri õpetused on olnud vaid astmed ehk kõrge-ma tõe mõistmiseks vajalikud vahendid. Lisaks sellele teatab Buddha, et ka tema pole sündinud vaid üks kord, vaid ta on teinud seda korduvalt ja korduvalt, selleks et olendeid aidata. Ja tema lahkumine on vaid vahend, et

¹Tõlgitud P. L. Vaidya toimetatud väljaandest *Saddharmapuṇḍarīkasūtra: Buddhist Sanskrit Texts*, No. 6. Darbhanga: The Mithila Institute, 1960, lk 250–257.

olendeid teda taga igatsema panna. Seega pole Buddha eemaldunud maailmast täiesti, vaid tuleb ikka ja jälle, et õpetada olendeid väga erineval moel. Siin sarnaneb Buddha bodhisattvaga, kes ei lahku enne, kui kõik olendid on virgunud.

Suutra algab Buddha ja tema kaaskonna kirjeldusega Rādžagrihas Raisakulli mäel. Seal viibis palju munki ja nunnasid ning bodhisattvaid, nende seas Avalokitešvara, lisaks veel teisi auväärseid isikuid ja jumalusi. Edaspidi ei tule kogu suutra vältel Avalokitešvarast juttu kuni 24. peatükini, mis on pühendatud ainuüksi talle. “Lootossuutra” varasemaks põhiosaks peetakse peatükke 1.–20. ja lõpupeatükki 27. Kuid 21.–26. peatükk, mis kõnelevad väljapaistvatest bodhisattvatest, arvatakse olevat hilisemad lisandused. Võib arvata, et need on olnud omaette teosed. Seetõttu võib Avalokitešvara peatükki lugeda ka eraldi ülejäänud suutrast. Samas on see seotud “Lootossuutra” üldise mõttega, mis väärtustab bodhisattvateed ja bodhisattva ideaali ning erinevaid õpetusvahendeid. “Lootossuutra” on kuulus oma mõistujuttude ja võrdluspiltide poolest, mida tuuakse näiteks, et illustreerida suutra sõnumit. Lood suurtest bodhisattvatest pole küll mõistujutud, ometi on nad kui näited sellest, milline bodhisattva võib olla või kuidas peaks käituma.

Peatüki nime on üsna raske tõlkida ja seda on ka tehtud üsna erinevalt. Sanskritikeelne *samanta-mukha-parivarta* koosneb kolmest osast. *Samanta* tähendab ‘täiuslik, kogu, üleni, kõik’ ja *mukha* on ‘nägu, suu, välimus’ ja siit tulenevalt ka ‘sissepääs’ või ‘sissejuhatus’. Nii võibki seda tõlkida ‘Täiuslik sissepääs’, kui lähtuda metafoorsest mõttest, et tegu on sissepääsuga budismi õpetusse. Kuid pealkirja võib tõlkida ka näiteks ‘Kõik näod’ või ‘Igailmeline’ või ‘Kõikjale suunatud’, ja siis saab *Samantamukha*’st Avalokitešvara epiteet või isegi teine nimi. Sõna *parivarta* tähendab ‘peatükki’. Alapealkiri ütleb, et see on Avalokitešvara erinevate kujude õpetus (*vikurvaṇa-nirdeśa*) ehk õpetus Avalokitešvara imelisest võimest erinevaid kujusid võtta. Ka see viitab tema mitmetele nägudele.

Peatüki esimene teema ongi Avalokitešvara nimi. Just selle järele pärib bodhisattva Akšajamati. Nime sõnasõnalist tähendust küll ei anta, kuid peatükk peab selgitama selle sisulise tähenduse. Nimelt öeldakse, et hädas olijad pääsevad (*parimucyeraṇ*), kui nad hüüavad Avalokitešvara nime, ja kui nad austavad Avalokitešvarat, siis täidab ta soove ja vabastab halbade emotsioonidest. Seetõttu nimetatakse Avalokitešvarat Turvalisuse Andjaks (*abhayaṃdada*).

Teine “Lootossuutras” kirjeldatud Avalokitešvara aspekt on võime õpetada olendeid just sellisel kujul, nagu see vajalikuks osutub. Avalokitešvaral on palju nägusid, et ta saaks õpetada kõikjal. Peatükk ei maini küll tema kõikjale suunatud nägude seost päästmisefunktsiooniga, kuid just see on saanud oluliseks hilisemas budismis — Avalokitešvara näeb või isegi kuuleb kõikide olendite kannatust. Nii on tema nime enamasti tõlgitud ‘Vaatavisand’ või ka ‘Helisid jälgiv’ (viimasest tuleb ka hiina keeles levinud vaste Guanyin), mis viitab sellele, et Avalokitešvara vaatab kaastundlikult kannatavate olendite peale või kuuleb nende hüüdeid.

Peatüki proosaosas esitatud Avalokitešvara kirjeldusega sobib küll kõige paremini Aleksander von Staël-Holsteini pakutud Avalokitešvara nime tõlge ‘Päästja isand’.² Kuid värssosas viidatakse ka Avalokitešvara erilistele silmadele (*locana*), mis olendeid kaastundlikult näevad. Selline ülesehitus, kus kõigepealt esitatakse proosatekst ja siis tulevad proosat kordavad värsid, on “Lootossuutras” läbiv ja tavaline ka teistes mahajaana suutrates. Ka värsid jagunevad siin peatükis kaheks: kõigepealt korratakse proosas kirjeldatud päästjafunktsiooni ja seejärel esitatakse Avalokitešvara ning Amitābha ülistus, mis proosatekstis puudub. Amitābha on mahajaana mütoloogias buddha, kes asub kuulsal Önnemaal ehk Önnelas (*Sukhāvati*) ja kelle esindaja on bodhisattva Avalokitešvara.

Kolmas peatükis esile tulev idee on hoopis üllatav, nimelt võrdsustatakse Avalokitešvara austamine loendamatute buddhade austamisega. Nende austamisest ja nende nimede meelepidamisest saadav pälvimus on võrdne. Ilmselt on ka see Avalokitešvara hilisema populaarsuse üks põhjusi.

Ühele aspektile tahan veel tähelepanu juhtida. Peatüki lõpus ütleb bodhisattva Dharanindhara, et olendid saavad suure hüvejuure (*kuśalamūla*) ehk virgumist soodustavad omadused siis, kui nad seda peatükki kuulevad (*śroṣyanti*). Samuti öeldakse, et inimeste meel tõusis võrreldamatusse ülimasse täielikku virgumisse (*asamasamāyām-anuttarāyām samyaksaṃbodhau*) sel ajal, kui Bhagavat seda peatükki esitas (*samantamukhaparivarte bhagavatā nirdeśyamāne*). Seega tähtsustatakse meelemuutmisel kõige olulisema tegurina teksti ning selle esitamist ja kuulamist.

Enamiku tekstis esinevate oluliste mõistete kohta saab huviline teada, kui loeb Linnart Mälli kommentaare ületava mõistmise suutratele *Budismi*

²Aleksander von Staël-Holstein. Avalokita and Apalokita. — Harvard Journal of Asiatic Studies, Vol. 1. Cambridge, Mass.: Harvard Yenching Institute, 1936, lk 350–362.

pühade raamatute teises köites.³ L. Mälli väljatöötatud terminoloogiat olen püüdnud rakendada ka oma tõlkes ja tema soovitusel lähtudes tõlkinis peatüki teises osas olevad värsid proosana. Kuna nii on parem edasi anda teksti sisu, mis värsivormi täpsemal edasiandmisel võiks kaotsi minna.

Mõned sõnad siiski tekstis esinevate tegelaste selgituseks. Jakšad, raakšasad, raakšatarid, naagad, garudad, gandharvad, kinnarad, pišaatsad on kõik jumalused, vaimud või muud mütoloogilised olendid, kelle hea või halb funktsioon selgub juba tekstist. Brahma on ülijumal, maailma looja, kes budistlikes tekstides aga Buddhat austab. Šakra on jumalate juhi Indra teine nimi. Durgā on raevukas jumalanna. Vaišravana nime all võib esineda nii jakšade juht kui ka naagade ehk madude kuningas. Vadžrapāni võib olla nii jumal Indra epiteet kui ka mütoloogiline bodhisattva. Šālarādža on ühe mütoloogilise buddha nimi. Prabhūtaratna on mütoloogiline buddha, kes “Lootossuutras” ilmub oma stuupaga maailma, kus õpetab Buddha Šākjamuni. Sahā on selle maailma nimi, kus meie elame. Ja nelikkoguduse all mõeldakse munki, nunki ning mees- ja naissoost ilmalikke järgijaid.

Teet Toome

³Linnart Mäll. Budismi pühad raamatud II. Tartu: Lux Orientis, 2005.